

член в качестве контрастного коррелята уже известного слова. В тоже время ПП цветообозначения, не образующие коррелятивные пары, были представлены в виде списка.

Задачей второго блока являлись закрепление и активизация ПП размера. Реализация поставленной задачи осуществлялось посредством физкультминутки в форме мини-игр, содержательная наполненность которых характеризовалась активным и многократным употреблением в речи коррелятивных пар ПП. Цель данной физкультминутки – формирование ассоциативного мышления, способствующего более эффективному освоению ПП. Определенное ПП должно было ассоциироваться у учащихся с конкретным движением, что в свою очередь активизировало механическую память:

Diese Stadt hat viele Straßen, / breite Plätze (руки в стороны) und enge Gassen (руки опустить вдоль туловища). // In der Stadt sind große Häuser (встать на носочки). // Dort wohnen kleine Mäuse (присесть на корточки). // Wir gehen durch die breite Straße (ходьба на месте, руки в стороны) / Und sehen ein Haus in der engen Gasse (руки опустить вдоль туловища). // Vor dem Haus wächst ein hoher Baum. (встать на носочки) / Unter dem Baum steht ein niedriger Zaun (присесть на корточки). // In diesem großen Haus (встать на носочки) / wohnt eine kleine Maus (присесть на корточки). // Wo wohnt die kleine Maus? (присесть на корточки) // Hier, im großen Haus (встать на носочки).

Третий блок включал упражнение под названием «Обустрой комнату Маши и медведя». Для этого на доске были размещены 2 плаката: 1 большой плакат (комната медведя) и 1 маленький (комната Маши). На партах в хаотичном порядке лежали карточки с предметами мебели для большой комнаты медведя и маленькой комнаты Маши. При этом объекты противопоставлялись по размеру (*das lange Teppich / das kurze Teppich, der hohe Stuhl / der niedrige Stuhl, das kleine Bett / das große Bett, das breite Fenster / das schmale Fenster* и т.д.). Учащимся необходимо было определить, для чьей комнаты подходит тот или иной предмет мебели. Данное упражнение осуществлялось посредством имплицитного сравнения объектов, которое необходимо для вычленения отдельных свойств из общего представления о предмете. Кроме того, учащимся была предоставлена возможность по своему усмотрению обустроить 2 комнаты (учащиеся приклеивали предметы мебели на плакаты), что значительно повышало мотивацию к закреплению лексических единиц. Для активного воспроизведения ПП в речи следовало также описать предмет мебели, например, *“Das Bett ist groß. Das Bett kommt ins große Zimmer des Bären. Das Bett ist klein. Das Bett kommt ins kleine Zimmer der Mascha.”*

Для диагностики качества освоения ПП учащимся был предложенное упражнение «Нарисуй домик по диктовку». 14 из 17 учащихся смогли нарисовать объекты правильного размера, но только 5 из 17 раскрасили объекты нужным цветом. Последний этап экспериментальной деятельности показал, что ПП, образующие корреляционные пары усвоились лучше, чем те, которые не образуют пар, например, прилагательные цвета.

Заключение. Таким образом, разработанный комплекс упражнений способствовал эффективному усвоению лексических единиц в антонимо-синонимических блоках с учетом ориентации на зрительную, тактильную, механическую и звуковую память учащихся. Полученные данные нашей экспериментальной деятельности имеют практическую значимость и могут быть использованы в преподавании иностранного языка при изучении широкого спектра лексических тем, в рамках которых ПП выступают необходимой лексической базой для дальнейшего изучения иностранного языка.

РОЛЯ І ТЫПЫ ЎРЭЗАК У ТЭКСТАХ БЕЛАРУСКАМОЎНАГА ПЕРЫЯДЫЧНАГА ДРУКУ

Лукашова Л.В.,

магістрант ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – Семянькова Г.К., канд. філал. навук, дацэнт

Каналам распаўсюджвання інфармацыі, сабранай журналістамі, з’яўляецца друк. Гэта накладае на тэксты друку пэўныя тыпалагічныя рысы. Так, газетныя або часопісныя тэксты падпарадкоўваюцца правілам афармлення паласы, уключаюць графічна вылучаныя фрагменты. Змест артыкула СМІ размеркаваны па інфармацыйных пластах і дапускае магчымасць выбарачнага засваення. Абапіраючыся на канцэпцыю В.І. Ражковай, прадстаўленую ў яе дысертацыі «Генезіс журнальнай формы. Стылеобразующая роль структуры издания» [1], мы можам вылучыць у

структуры артыкула пяць асноўных інфармацыйных пластоў, якія маюць розныя ступені абагульнення і дапамагаюць чытачу арыентавацца ў газетнай прасторы: 1 – рубрыкі, ці тэматычныя навігатары; 2 – загаловачны комплекс, ілюстрацыі да канкрэтнага артыкула; 3 – урэзкі, подпісы да ілюстрацыйнага матэрыялу, іншыя графічна выдзеленыя фрагменты; 4 – асноўны змест публікацыі; 5 – дадатковая інфармацыя (зноскі, табліцы, дыяграмы, спысылкі, тэлефоны і да т.п.). Усе элементы журналісцкай публікацыі дзеліцца на групы ў залежнасці ад функцыянальнага прызначэння і падпарадкаваны адной мэце – аказаць уздзеянне на чытача.

Актуальнасць даследавання бачыцца ў тым, што ўрэзкі, знаходзячыся на першым плане ўспрыняцця журналісцкага тэксту, маюць сваю спецыфіку, веданне якой спрыяе выбудоўванню эфектыўнай камунікацыі паміж аўтарам і чытачом, што ў выніку павышае якасць газетна-публіцыстычнага артыкула ў цэлым. Мэта артыкула – вызначыць ролю і выявіць асноўныя тыпы ўрэзкаў журналісцкіх тэкстаў беларускамоўнага перыядычнага друку.

Матэрыял і метады. Матэрыялам даследавання паслужыла картатэка, сабраная аўтарам з наступных беларускамоўных інтэрнэт-выданняў за 2019 – 2020 гг.: «Звязда», «Новы Час». Выкарыстаны апісальны і тэкстуальна-аналітычны метады даследавання.

Вынікі і іх абмеркаванне. Урэзка – графічна выдзеленая частка, аформленая і завярстаная пасярэдзіне артыкула. Урэзкі беларускамоўных тэкстаў СМІ, на наш погляд, можна характарызаваць па трох аспектах: 1) крыніца паведамлення, якая выносіцца ў графічна вылучаны фрагмент; 2) ступень адчужэння тэксту ўрэзкі ад тэксту журналісцкага матэрыялу; 3) змест.

У якасці крыніцы графічна вылучаных фрагментаў газетна-публіцыстычнага тэксту могуць выступаць герой артыкула або ўласна журналіст-аўтар.

Характарызуючы ступень адчужэння ўрэзкі ад асноўнага тэксту матэрыялу, можна выдзеліць урэзкі, якія дублююць частку артыкула (нізкая ступень адчужэння), уяўляюць сабой трансфармаваны фрагмент матэрыялу (сярэдня ступень адчужэння), з’яўляюцца самастойным у сэнсавым і фармальным плане тэкставым фрагментам (высокая ступень адчужэння).

Што да зместу ўрэзкі і яго функцыянальнага прызначэння, то ўсе складнікі журналісцкага тэксту, у тым ліку і ўрэзкі, выконваюць найперш інфарматыўную функцыю. У межах рэалізацыі гэтай функцыі намі былі выяўлены дзве задачы, якія ўрэзкі рашаюць у газетна-публіцыстычным тэксце. Па-першае, яны дапамагаюць адрасату азнаёміцца з дэталямі тэмы яшчэ да прачытання самога матэрыялу. Па-другое, урэзкі даюць уяўленне пра героя матэрыялу; у гэтым выпадку яны з’яўляюцца інструментам самапрэзентацыі героя, у іх выносіцца інфармацыя, якую герой дае журналісту і чытачу пра сябе.

Рэалізуючы праграму тэксту, урэзкі могуць прэзентаваць героя (часцей за ўсё ў інтэрв’ю) ці прадметную тэму. Напрыклад, у матэрыяле *«Канфлікт у батутным цэнтры: адміністратарка не зразумела слова «шкарпэткі» і нагаварыла абы-што пра беларускую мову»* (Звязда, 29.02.2020) урэзкі – самапрэзентацыя герояў, іх уласныя цытаты, якія дапамагаюць чытачу зразумець два бакі канфлікту: *«Адміністратарка казала мне сыходзіць, бо я нібыта палюхаю дзяцей у батутным цэнтры, пагражала выклікаць міліцыю. Я выклікаў яе сам – вымушаны быў абараняць сябе, я ж не неадекватны нейкі. Дзяўчына пачала фанабэрыцца, што будзе скардзіцца ў консульства Расіі, бо я раздуваю палітычны канфлікт»; «Я сустрэла наведвальніка, як патрэбна па рэгламенце, з усмешкай, спытала, чым магу дапамагчы. Наведвальнік указаў на шкарпэткі і нешта мне сказаў на беларускай мове. Я з’яўляюся грамадзянкай Расіі і, на жаль, не ведаю беларускай. Магу нешта зразумець, але не ўсё. І яго просьбу не зразумела. Я напрасіла прабачэння і ветліва напрасіла паўтарыць просьбу на рускай мове. На што ён працягнуў размаўляць са мной па-беларуску і пачаў усё выводзіць на канфлікт».*

Па змесце ўрэзкі беларускамоўных газетна-публіцыстычных тэкстаў можна раскласіфікаваць на наступныя групы:

1) урэзка-цытата: *«З навучэнкай была праведзеная размова, кіраўніцтва каледжа напрасіла прабачэння перад кіраўніцтвам школы, куды Яну накіравалі на практыку. Практыка яшчэ толькі пачалася, будзем глядзець, як будзе далей. Сёння ў каледжы адбудзецца агульны сход, на якім мы яшчэ раз правядзём з навучэнцамі прафілактычныя размовы наконт наводзінаў у інтэрнэце»,* – кажа Вольга Рыбакова (Звязда, 05.02.2020).

2) урэзка-даведка: *«Фальклорны ансамбль “Тутэйшая іляхта” створаны пры Белдзяржуніверсітэце ў 1992 годзе, яго заснавалі супрацоўнікі БДУ браты Лявон і Анатоль Махначы. Калектыву стаў лаўрэатам ішрагу нацыянальных і міжнародных фестываляў, у 2000 годзе*

атрымаў званне народнага, у 2013-м – стаў пераможцам фестывалю народнай творчасці “Сузор’е”. На сёння “Тутэйшая шляхта” мае ў складзе 17 чалавек, безліч запісаных сінглаў і два асобныя калектывы: уласна народны ансамбль і студыйны фолк-рок праект “TS” (існуе з 2016 года)...)» (Звязда, 14.03.2020);

3) урэзка-спасылка: «Чытайце таксама: “У дзеяннях быў самастойны”. Асуджаны на 13 гадоў за наркатыкі спрабуе абскардзіць прысуд» (Новы Час, 16.06.2020);

4) урэзка-глуначэнне: «Фэйк – слэнгавы тэрмін. Пад фэйкам разумеюць навіну, якая не мае нічога агульнага з праўдай, так бы мовіць, падробку навіны. Фэйкі могуць закранаць за жывое тых, хто іх чытае. У гэтым выпадку ў чалавека адключаецца логіка, уключаюцца эмоцыі, і ён верыць нават у самую неверагодную інфармацыю. Фэйкавымі могуць быць таксама і дзеянні» (Звязда, 23.11.2019).

Заклучэнне. Такім чынам, праведзенае намi даследаванне паказала, што ўрэзкі як графічныя элементы, што выносяцца на першы план успрымання, пры выбарачным чытанні публікацыі ўводзяць чытача ў дэталі тэматычнага поля тэксту, нярэдка з’яўляюцца інструментам прэзентацыі героя матэрыялу.

1. Рожкова, О.И. Генезис журнальной формы. Стилеобразующая роль структуры издания: автореф. дис. ...канд. филол наук / О.И. Рожкова; МГХПА имени С.Г.Строганова [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://cheloveknauka.com>, дата доступа: 29.03.2021.

ИЗУЧЕНИЕ СПОСОБОВ ВЫРАЖЕНИЯ ОПРЕДЕЛИТЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ В ПРОСТОМ ПРЕДЛОЖЕНИИ КИТАЙСКИМИ СТУДЕНТАМИ

Лю Миньцзу,

студент 3 курса ВГУ имени П.М. Машерова, г. Витебск, Республика Беларусь

Научный руководитель – Климович О.А., канд. филол. наук, доцент

Специфика языка проявляется в способах выражения смысловых отношений. Русский и китайский языки относятся к разноструктурным языкам, поэтому при изучении китайцами русского языка возникает много сложностей, особенно при усвоении способов выражения отдельных смысловых значений. Одним из ярких различий в этом отношении являются способы выражения определительных отношений.

Цель данного исследования – проанализировать способы выражения определительных отношений в русском и китайском языках, выявить причины ошибок, которые делают студенты при составлении самостоятельных высказываний и переводе предложений с одного языка на другой. Актуальность работы обусловлена тем, что понимание особенностей выражения определительных отношений поможет студентам из Китая лучше усваивать русский язык.

Материал и методы. Материалом для исследования стали письменные работы студентов, элементы устных ответов на уроках русского языка. В работе были использованы описательный и аналитический методы.

Результаты и их обсуждение. Традиционно на уроках русского языка как иностранного изучение способов выражения определительных отношений начинается с изучения согласованных определений. Вначале изучаются притяжательные местоимения *мой, твой, наш, ваш*. К ним добавляются несогласованные местоимения *его, её, их*. В китайском языке выражение определительных отношений с помощью притяжательных местоимений не отличается сложностью, так как предполагает добавление к личным местоимениям форманта 的 (*de*), указывающего на принадлежность: *мой дом – 我的房子 (wǒ de fángzi)*, *твоя книга 你的书 (nǐ de shū)*, *его книги 他的书 (tā de shū)*. Именно поэтому при употреблении китайцами притяжательных местоимений в русском языке возникает много ошибок в построении предложений и переводе с русского языка на китайский или с китайского на русский: *мой мама, твоя папа*, местоимение *твой* переводится как *его* или *её*, местоимение *наш* переводится как *их, ваш*. И если грамматические ошибки не очень мешают пониманию, то неправильно переведенное слово значительно изменяет значение высказывания. На втором этапе изучаются согласованные определения, выраженные указательными местоимениями *этот – тот*. В китайском языке соответствием этих местоимений выступают лексемы 这(个) *zhè(ge)* – 那个 *nèige*. На третьем этапе происходит знакомство китайских студентов с русскими прилагательными и особенностями их согласо-